

GRANDAS, Carme. *La Barcelona desestimada. L'urbanisme de 1821 a 2014*. Barcelona: Àmbit serveis editorials, 2017. 178 pàgs., segona edició [21,5 x 26].

L'autora exposa una sèrie de projectes urbanístics barcelonins dels ss. XIX i XX que no es van portar a terme, si bé ens permeten observar com eren els concursos, les adjudicacions públiques i privades que hi hagué a la ciutat. Per tant, aporta una nova visió historiogràfica.

Comença l'obra amb un capítol dedicat als aspectes relacionats amb l'enderroc de les muralles i els projectes d'urbanització de l'Eixample (Antoni Rovira i Trias, Miquel Garriga i Roca, Josep Fontseré, etc.). També tracta sobre el final o acabament de la catedral de Barcelona i la recuperació del projecte de 1408; aprofundeix en el boulevard que va tenir el seu origen en un projecte anterior del passeig Marítim i que va estar vinculat a l'enderrocament de la Ciutadella i la creació d'un nou espai per a la ciutat, en paral·lel a la construcció d'un escorxador.

El treball continua amb l'exposició del projecte per construir una església on ara es troba la Sagrada Família i es refereix a la proposta goticista de Francesc de Paula Villar (1877). Així com esmenta que a partir de 1850 hi havia la voluntat de construir noves fonts per millorar l'urbanisme de la ciutat com la pensada per a la Plaça Tetuán (1875), o la creació del monument a Colón, sent guanyador Gaietà Buigas del projecte vinculat a la realització de l'Exposició Universal de 1888.

Una mica després i coincidint amb la cerca d'una identitat catalana, es va voler crear un escorxador (1889) a la cruïlla Diagonal/Gran Via, entre el mar i la desembocadura del riu Besós, destacant la proposta de Josep Domènec i Estapà. I s'analitza el pla d'unificació de Barcelona, sent el projecte guanyador el de Leon Jaussely a principis del s. XX. També es comenta el projecte de monument a Jacint Verdaguer, recuperat el 1911 en temps del govern de la Mancomunitat presidit per Enric Prat de la Riba.

Els anys 20 coincideixen amb la convocatòria d'un concurs privat per a la creació del Círculo Equestre (al passeig de Gràcia) i dos de públics: un per al teatre municipal (a la via Laietana 13) i un altre per a la col·locació de fonts a l'Eixample. Així com el 1922 es va convocar un concurs per dissenyar la plaça d'Espanya.

Grandas presenta molts projectes, ja que l'exposició dels temes finalitza en el període de la democràcia, un moment en el qual es van fer intervencions a petita escala i que va coincidir amb la política d'aportar centralitat a la perifèria. Es va reformar el Raval i les àrees més degradades de la ciutat. Es va intervenir a Poble Nou per aixecar la Vila Olímpica, Diagonal Sud i uns anys més tard, pels voltants del 2000 va començar la remodelació de la plaça de les Glòries catalanes, un projecte que encara no s'ha acabat de construir.

Comenta iniciatives privades com la de Gas Natural el 2009, amb la voluntat d'unificar totes les seves oficines en un sol edifici, per esmentar-ne un. El llibre inclou bibliografia i un índex onomàstic.

Cal destacar la perspectiva d'anàlisi que no esta orientada als projectes guanyadors en cada circumstància, sinó que es basa en la voluntat d'aportar un estudi de la resta de propostes i una valoració d'aquestes.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

La autora expone una serie de proyectos urbanísticos barceloneses de los siglos XIX y XX que no se llevaron a cabo, aunque nos permiten observar cómo eran los concursos, las adjudicaciones públicas y privadas que hubo en la ciudad. Por lo tanto, aporta una nueva visión historiográfica.

Comienza la obra con un capítulo dedicado a los aspectos relacionados con el derrumbe de las murallas y los proyectos de urbanización del Eixample (Antoni Rovira i Trias, Miquel Garriga i Roca, Josep Fontseré, etc.). También trata sobre la finalización de la catedral de Barcelona y la recuperación del proyecto de 1408; profundiza en el boulevard que tuvo su origen en un proyecto anterior del paseo Marítimo y que estuvo vinculado al derrumbe de la Ciudadela y la creación de un nuevo espacio para la ciudad, paralelamente a la construcción de un matadero.

El trabajo continúa con la exposición del proyecto para construir una iglesia donde en la actualidad se encuentra la Sagrada Familia y se refiere a la propuesta goticista de Francesc de Paula Villar (1877). Así como menciona que a partir de 1850 había la voluntad de construir nuevas fuentes para mejorar el urbanismo de la ciudad como la pensada para la plaza Tetuán (1875), o la creación del monumento a Colón, siendo ganador Gaietà Buigas del proyecto vinculado a la realización de la Exposición Universal de 1888.

Un poco después y coincidiendo con la búsqueda de una identidad catalana, se quiso crear un matadero (1889) en el cruce Diagonal/Gran Vía, entre el mar y la desembocadura del río Besós, destacando la propuesta de Josep Domènec i Estapà. Y se analiza el plan de unificación de Barcelona, siendo el proyecto ganador el de Leon Jaussely a principios del s. XX. También se comenta el proyecto de monumento a Jacint Verdaguer, recuperado en 1911 coincidiendo con el periodo de gobierno de la Mancomunitat por Enric Prat de la Riba.

Los años 20 coinciden con la convocatoria de un concurso privado para la creación del Círculo Ecuéstre (paseo de Gracia) y dos públicos: uno para el teatro

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (setembre 2018)

municipal (vía layetana 13) y otro para colocar fuentes en el Ensanche. Así como en 1922 se convocó un concurso para diseñar la plaza de España.

Grandas presenta muchos proyectos, ya que la exposición de los temas finaliza en el periodo de la democracia, un momento en el cual se hicieron intervenciones a pequeña escala y que coincidió con la política de aportar centralidad a la periferia. Se reformó el Raval y las áreas más degradadas de la ciudad. Se intervino en Pueblo Nuevo para levantar la Villa Olímpica, Diagonal Sur y unos años después, en los alrededores del 2000 se inició la remodelación de la plaza de las Glorias catalanas, un proyecto que todavía no se ha acabado de construir.

Comenta iniciativas privadas como la de Gas Natural en 2009, con la voluntad de unificar todas sus oficinas en un solo edificio, por mencionar uno. El libro incluye bibliografía y un índice onomástico.

Debemos destacar la perspectiva de análisis que no está orientada a los proyectos ganadores en cada circunstancia, sino que se basa en la voluntad de aportar un estudio del resto de propuestas y una valoración de éstas.

IHE
(Secretaria de la revista)